

«ΣΕ ΧΑΜΗΛΕΣ ΠΤΗΣΕΙΣ»

[Συνέντευξη στην Γωγώ Σωτηρίου, Εφημερίδα «ΝΕΑ ΚΡΗΤΗ» (27/8/2002)]

Μ' ένα «ρεσάλτο» βρέθηκε από το Ηράκλειο στην Αθήνα, στη δισκογραφία, στο σκληρό της παιχνίδι και στο μαγικό της αποτέλεσμα, το ελληνικό τραγούδι! Άλλωστε ένας δρόμος των χώριζε από τη θάλασσα... Έτσι, καθώς στο «Τρομπόνι» «ταξιδεύαμε» μαζί του, ζούσαμε τις όμορφες ζεστές βραδιές τραγουδιού και παρέας... Γιώργο, συγγνώμη που νοσταλγώ, αλλά η μνήμη, η ανάμνηση μου δίνει εικόνα για το παρόν και αιτία να σε συναντήσω ξανά λίγο πιο μπροστά από ό,τι οι υπόλοιποι Ηρακλειώτες, αφού την ερχόμενη Παρασκευή 30 Αυγούστου τους περιμένεις στο Κηποθέατρο με «Γυάλινα Φτερά». Η συγκίνηση, το όνειρο, η οργή, το σήμερα, η επιθυμία χωρούν στα τραγούδια σου, στα βιβλία σου, στη δημιουργία σου. Και αυτή η «εκφραστικά συνεπής στάση σου» εγκρίνεται...

Καλωσορίζω τον Γιώργο Σταυρακάκη στην πόλη του, στο Ηράκλειο - σε μια πόλη όπου ο ήχος από το «Τρομπόνι» λείπει...

Καλώς σας βρήκα! Δεν ξέρω αν λείπει ο ήχος από το «Τρομπόνι»... Θεωρώ ότι γίνονται κάποια πράγματα στο Ηράκλειο, άσχετα αν αυτός ο συγκεκριμένος χώρος έκλεισε. Νιώθω υπερήφανος καμιά φορά για αυτό το ξεκίνημα που έκανα, και που έδωσα την αφορμή να γίνουν και άλλα αξιόλογα πράγματα. Εμένα προσωπικά δε μου λείπει και θεωρώ ότι δε λείπει και από τους συντοπίτες μου. Διότι υπάρχουν χώροι που μπορούν να στεγάσουν αξιόλογα πράγματα. Και αν δεν υπάρχουν σε μια μόνιμη κατάσταση, κατά καιρούς δημιουργούνται.

Η ερώτησή μου δεν κυριολεκτούσε, πιο πολύ ωθήθηκε από τη σφαίρα της νοσταλγίας μιας συγκεκριμένης ατμόσφαιρας του χώρου που είχες φτιάξεις...

Τεχνηέντως απέφυγα να σου απαντήσω, γιατί δε μου αρέσει να νοσταλγώ πράγματα. Ή τουλάχιστον προσπαθώ να μη λυπάμαι, ούτε να χαίρομαι για κάτι που συνέβη. Προσπαθώ να κρατάω μια ισορροπία, η οποία δε μου στερεί την ευαισθησία μου -αν υποτεθεί ότι έχω κάποια- αλλά με καθιστά πιο ισορροπημένο και πιο σύγχρονο... αν είναι δόκιμη η λέξη.

Και πώς μπορεί κάποιος να γράψει τραγούδια ενώ δε λυπάται, ούτε χαίρεται ούτε καν νοσταλγεί;

Τα τραγούδια τα γράφει σήμερα. Δεν θα ήθελα ας πούμε, να σχολιάσω ένα τραγούδι που έγραψα πριν από δέκα χρόνια. Δε μου αρέσει να απομυθοποιώ γενικότερα τα τραγούδια, γιατί ο καθένας πρέπει να εισπράττει αυτό το οποίο καταλαβαίνει. Δεν είναι λοιπόν σωστό να έρχεσαι εσύ και να του χαλές την εικόνα που έχει δημιουργήσει. Όσον αφορά σε αυτό που είπα πριν ότι δε θέλω να νοσταλγώ πράγματα, το είπα με την έννοια ότι αυτό το πράγμα πέρασε για μένα. Πέρασε, είχε μια πορεία, είχε μια ζωή και ένα θάνατο. Ίσως ένα όμορφο θάνατο. Εγώ έτσι βλέπω τη ζωή. Γυρνώντας πίσω και

νοσταλγώντας κάτι που έζησες, και μαζί με σένα βέβαια και άλλοι άνθρωποι, νομίζω ότι δεν έχεις αρκετό κουράγιο για να πας στο επόμενο. Είναι πιο πολύ θέμα τακτικής. Θα μου πεις βάζεις τακτική. Στα συναισθήματα καμιά φορά πρέπει να μπαίνει και τακτική και τάξη.

Με αφετηρία το Ηράκλειο, πώς θα χαρακτήριζες το ταξίδι σου μέσα στο ελληνικό τραγούδι;

Δεν ξέρω, γιατί το Ηράκλειο μου έδινε πάντοτε την αίσθηση μιας βροχερής πόλης. Και το λέω αυτό παρόλο που είμαστε μια πόλη δίπλα στη θάλασσα και όχι στην ενδοχώρα. Μου έδινε πάντα την αίσθηση αυτού του υγρού, του νοτισμένου πράγματος. Δεν ξέρω αν αυτό έχει να κάνει και με τους ανθρώπους. Θεωρώ λοιπόν ότι, αν κάτι έχει περάσει μέσα στα τραγούδια μου από την πόλη αυτή, είναι και τα δύο στοιχεία της, και το λαμπερό, το φως, το γαλάζιο της θάλασσας, αλλά και αυτή η σκοτεινιά, το νοτισμένο, που καθιστά καμιά φορά τους ανθρώπους περίεργους. Όλα αυτά τα έχω περάσει, υπάρχουν μέσα στα τραγούδια μου.

Πού πιστεύεις ότι κρύβεται η ουσία του τραγουδιού; Στον τρόπο γραφής ή στον τρόπο που το αποδέχεται το κοινό; Πολλές φορές, ειδικά σήμερα, αυτή η διαδικασία είναι άδικη: δηλαδή, καλά τραγούδια δε βρίσκουν στόχο...

Ζούμε σε μια εποχή όπου τα πλάνα πέφτουν τόσο γρήγορα, που δεν μπορείς καν να τα παρακολουθήσεις. Έχουμε κάποιες ταχύτητες πολύ αυξημένες και μέσα σε αυτό το τρεχαλητό είναι σίγουρο -σχεδόν βέβαιο- ότι πράγματα πολύ αξιολογικά δε θα προλάβουν καν να φτάσουν στα αφτιά του ακροατή. Αυτό συμβαίνει γιατί, καταρχάς, οι άνθρωποι σε μια βάρβαρη ζωή, προκειμένου να «κερδίσουν» πράγματα και έχοντας αναπτύξει τέτοιες ταχύτητες, είναι πολύ δύσκολο να παρακολουθούν και να έχουν εκείνη την εικόνα, την αργή εικόνα, που άλλες εποχές δήλωναν. Είναι πολύ δύσκολο να παρακολουθήσεις, να μένεις κοντά στα πράγματα. Δεν έχεις πια αυτή την «πολυτέλεια». Έπειτα, τεράστια ευθύνη φέρνουν τα ΜΜΕ. Το ραδιόφωνο, το όποιο ραδιόφωνο, δεν είναι καλό στην Ελλάδα. Θεωρώ ότι, τουλάχιστον στην Αθήνα, που γνωρίζω πώς λειτουργεί το πράγμα (γιατί στην περιφέρεια ακόμα κρατούν καλά τα πράγματα) το ραδιόφωνο το ελέγχουν μανάτζερ - εκδότες. Δεν μπορεί ένας παραγωγός ραδιοφώνου, ο οποίος είναι μανάτζερ του τάδε καλλιτέχνη να «παίξει» άλλους. Θα «παίξει» αυτούς που μανατζάρει, προκειμένου να βγάλει φράγκα! Αυτό είναι απαράδεκτο για μένα. Θέση στα ερτζιανά έχουν όλοι οι άνθρωποι που ασχολούνται με το τραγούδι. Δυστυχώς, όμως, έχουν καταλάβει το χώρο άνθρωποι οι οποίοι έχουν βρει τον τρόπο να βγάζουν χρήματα από αυτή την ιστορία.

Εδώ και λίγο καιρό πετάς με «Γυάλινα Φτερά» (ο νέος του δίσκος). Πώς θα περιέγραφες τη θέα από αυτές τις «χαμηλές πτήσεις»;

«Χαμηλή πτήση» στην ουσία είναι το απαγορευτικό δρομολόγιο, που δε γίνεται από κάποιους ανθρώπους, αν και το ονειρεύονται. Είναι «χαμηλή πτήση» σχεδόν πάνω από το κεφάλι σου, γύρω από το αφτί σου, από το μυαλό σου. Στην ουσία πετάμε πάνω από στέγες, πάνω από κεφάλια και δεν μπορούμε να πάμε προς τα εκεί που ονειρευόμαστε. Αυτό ακούγεται κάπως πεσιμιστικό. Όμως εγώ αυτό είχα τα τελευταία χρόνια στο μυαλό μου και αυτό

θέλησα να περάσω μέσα από τα τραγούδια μου. Είναι κάποια τραγούδια αργά. Είναι πιο αργά τραγούδια από το «Ρεσάλτο».

Δεν ξέρω γιατί έχω αυτήν την τάση, την επιμονή να γράφω αργά πράγματα. Μάλλον γιατί με έχει κουράσει όλη αυτή η κραυγή στη ζωή μας. Όποιος φωνάζει, ακούγεται. Όποιος δεν μπορεί να φωνάξει είναι εκ των πραγμάτων εξαφανισμένος. Από αντίδραση ίσως προτιμώ να μιλάω έτσι. Εγώ θα μιλάω έτσι κα εσύ, αν νομίζεις ότι κάποτε μπορεί να σε ενδιαφέρει να με ακούσεις, άκουσέ με! Αν δεν το νομίζεις, δεν έχει καμία αξία να βρεθούμε.

Τι τραγούδια του πρέπει του Νεοέλληνα; Τι αξίζει να γίνει μουσική υπόκρουση στον τρόπο ζωής του;

Τίποτα παραπάνω από αυτό που ακούει αυτή τη στιγμή!

Τι ακούει δηλαδή;

Ε! Δεν ξέρεις τι ακούει;

Εγώ ξέρω, τη δική σου την άποψη θέλω!

(Γελάει). Ακούει το χειρότερο, το «πλαστικό». Το κακό είναι ότι το γνωρίζει. Συνυπογράφει σε αυτό το έγκλημα και την επόμενη στιγμή γκρινιάζει για όλα τα υπόλοιπα που δεν είναι ξεκομμένα, βέβαια, από αυτή του τη στάση. Έτσι βρίσκουν έδαφος όλοι εκείνοι που διαχειρίζονται τις ζωές μας βγάζοντας χρήματα, καταστρέφοντας ταυτόχρονα την αισθητική των ανθρώπων και των πραγμάτων. Ας μην δέχονταν οι άνθρωποι να μπουν σε αυτό το παιχνίδι, ας μην ήταν τόσο αδιάφοροι για όσα συμβαίνουν δίπλα τους, για αυτούς, αλλά χωρίς αυτούς. Ακόμη και οι άνθρωποι που εργάζονται στα Μέσα θα έπρεπε να ξανακοιτάξουν κάποια πράγματα. Για παράδειγμα, δεν είναι τηλεόραση αυτό που βλέπουμε. Δεν είναι δελτία ειδήσεων αυτά που βλέπουμε και ακούμε. Για όλο αυτό το σκουπιδαριό, οι εργαζόμενοι δεν είναι άμοιροι ευθυνών.

Και τι γίνεται με τους δημιουργούς που ενδίδουν στις ορέξεις των δισκογραφικών εταιριών;

Είναι βέβαιο ότι εκεί υπάρχει ένα τεράστιο ηθικό, αλλά και ιδεολογικό πρόβλημα, αλλά από την άλλη, για να ξεκαθαρίσουμε τα πράγματα, εγώ δε θεωρώ ομότεχνό μου τον Νίκο Καρβέλα.

Αν μπορούσες να διορθώσεις τα κακώς κείμενα μέσα στην ελληνική μουσική σκηνή, ποιες θα ήταν οι προτεραιότητές σου;

Εγώ τι να διορθώσω; Το μόνο που μπορώ να κάνω είναι να διατηρώ αυτές τις αγωνίες που έχω μέσα από τη μουσική μου, αυτή την ομορφιά που μπορεί να γεννάει το τραγούδι μου (αν την έχει), να μην παρεκκλίνω από αυτά που πιστεύω και να μην αλλάζω το μουσικό μου τοπίο. Αυτά είναι ήδη μια στάση ζωής, η οποία μου επιτρέπει να έχω μια παγιωμένη θέση, με την οποία υπάρχω μέσα στην ελληνική μουσική σκηνή. Αυτό θεωρώ ότι είναι κιόλας ένα λιθαράκι στην πορεία για το ζητούμενο. Προτείνω αυτό το πράγμα και δεν ξέρω αν κάποιοι μπορούν να το συνεχίσουν παραπέρα, ως αποδέκτες πια.

Η Πολιτεία, το καλοκαίρι και η ελληνική Τέχνη: Ποια η σχέση τους, έτσι καθώς κάθε καλοκαίρι συναντώνται σε βουνά και παράλια, λόγω των διαφόρων φεστιβάλ;

Θα είμαι άδικος εάν θα πω ότι δεν γίνεται κάτι! Όπου υπάρχει κινητικότητα, γίνεται κάτι. Το πρόβλημα για μένα είναι ότι αυτή τη στιγμή οι δήμοι έχουν καταντήσει «ατζέντηδες» και, μάλιστα, χειρίστου είδους.

Δεν μπορώ να καταλάβω πώς μπορεί το υπουργείο Πολιτισμού να δίνει χρήματα από εδώ και από εκεί, και με τα χρήματα αυτά να μην παράγεται έργο, αλλά να νοικιάζονται οι χώροι και να λες στον καλλιτέχνη «έμπα μέσα, δώσε μου και ένα ποσοστό». Αυτό δεν το καταλαβαίνω. Δεν είναι αυτός ο ρόλος της Πολιτείας, γι' αυτό λέω ότι είναι «ατζέντηδες». Θα μπορούσαν οι δήμοι με τα λίγα χρήματα που έχουν, να κάνουν παραγωγές στο αυτόχθονο υλικό. Αυτό είναι πολιτισμός, είναι έργο. Το να δει κάποιος κόσμος εμένα ή κάποιο συνάδελφό μου, καλό είναι, αλλά όχι και το ζητούμενο.

Γιατί θα πρέπει όλα να προκύπτουν μέσα από τη δισκογραφική βιομηχανία;

Αυτό εννοώ όταν λέω παραγωγή: να εντοπίσουν το υλικό το ντόπιο, το ενεργό που υπάρχει, να το υποστηρίξουν και να κάνουν την παραγωγή οι ίδιοι πια και κυρίως να την υποστηρίξουν.

Την Παρασκευή 30 Αυγούστου θα εμφανιστείς στο Κηποθέατρο «Νίκος Καζαντζάκης» με «Τραγούδια στην αγκαλιά του Αυγούστου». Τι χρώματα θα έχει αυτή η μουσική συνάντηση;

Κοίταξε, το ελληνικό τραγούδι έχει χρώμα, και οι νύχτες του Αυγούστου από μόνες τους έχουν χρώμα. Μιλάμε για όμορφα πράγματα ούτως ή άλλως. Το θέμα είναι πώς καταφέρνουμε να τα συνδυάσουμε. Ο Αύγουστος για μένα ηχεί σαν κάτι μαγικό. Δεν είναι τυχαίο ότι τον έχουν υμνήσει ποιητές, μουσικοί στο έργο τους. Ο Έλληνας από την άλλη τραγουδά -είναι γνωστό- και πολύ καλά κάνει. Νομίζω ότι είναι το πιο όμορφο πράγμα αυτό: να βλέπεις έναν Έλληνα να τραγουδά όμορφα τραγούδια το μήνα Αύγουστο.